

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Інститут післядипломної освіти
Медичний інститут
Кафедра анатомії, клінічної анатомії, патоморфології та судової медицини

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
Іщенко Н.М.

2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ З ЦИКЛУ

«Актуальні питання патоморфології»

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 222 «Медицина»

Розробник
Завідувач кафедри розробника
Гарант освітньої програми
Директор ННІПО
Директор інституту
Начальник НМВ

Харченко О.В.
Черно В.С.
Клименко М.О.
Норд Г.Л.
Грищенко Г.В.
Шкірчак С. І.

Пояснювальна записка

Цикл складається з лекцій і семінарів, метою яких є поглиблене вивчення найбільш широко розповсюджених типових патологічних процесів, тобто процесів, які лежать в основі одразу багатьох нозологічних одиниць.

Цикл розрахований на 2 тижні занять, 78 академічних годин, з яких 14 годин лекцій, 18 годин семінарів, 44 години самостійної роботи слухачів (СРС) та 2 години – підсумковий контроль (залік). Лекції читаються з поданням демонстраційного матеріалу у вигляді мультимедійних презентацій. Семінари проходять у вигляді групових дискусій за ситуаційними задачами та тестами. Залік проходить у вигляді тестування та співбесіди.

Опис циклу (анотація)

Патоморфологія (від грецьк. pathos – біль, страждання, хвороба), наука, що вивчає структурні (матеріальні) основи хвороби. Патоморфологія як фундаментальна наука перебуває на стику медичної теорії і практики.

Предметом вивчення патоморфології є вивчення структурних основ усього розмаїття хвороб людини, специфіки кожного захворювання, тобто – з вивчення морфології хворої людини.

Мета та завдання циклу

1.1. Метою циклу є поглиблення та удосконалення знань лікарів з мікроскопічної та ультрамікроскопічної будови структур людського організму, їх розвитку і змін у різноманітних умовах життєдіяльності для вивчення клініки, проведення диференційної діагностики і використання отриманих знань в практичній роботі лікаря з урахуванням вікових особливостей.

1.2. Основними завданнями циклу є поглиблене та розширене вивчення:

- типових загальнопатологічних процесів, сукупність яких зумовлює морфологічні прояви захворювань;
- структурного підґрунтя розвитку хвороб та їх клінічних проявів, структурних основ одужання, ускладнень та наслідків;
- методів патоморфологічних досліджень: аутопсії, біопсії, дослідження біопсійного матеріалу.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє навчання на циклі.

Навчання на циклі забезпечує поглиблення *компетентностей*:

- **Інтегральна:** здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі роботи, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог;
- **Загальні:**

- Здатність застосовувати знання з патоморфології в практичних ситуаціях;
  - Знання та розуміння патоморфології;
  - Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії;
  - Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою;
  - Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
  - Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим;
  - Здатність оцінювати та забезпечувати якість робіт, які виконуються;
  - Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- **Спеціальні (фахові, предметні):**
- Здатність до оцінювання результатів розтину, досліджень біопсійно-секційного матеріалу.
  - Здатність до аналізу морфологічних проявів хвороб.
  - Здатність до аналізу структурного підґрунтя розвитку хвороб та їх клінічних проявів, структурних основ одужання, ускладнень та наслідків.
  - Здатність до засвоєння методів патоморфологічних досліджень: аутопсія, біопсія.

Проходження циклу тематичного удосконалення протягом двох тижнів, згідно наказу МОЗ України від 22.02.2019 № 446, дає можливість лікарям здобути 50 балів безперервного професійного розвитку.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

циклу тематичного удосконалення лікарів

«Актуальні питання патоморфології»

Контингент слухачів – лікарі лікувального, педіатричного, медико-профілактичного, стоматологічного профілів, наукові співробітники та викладачі.

Тривалість навчання – 2 тижні (78 навчальних годин).

№	Назва курсу та розділу				<i>Кількість годин</i>
		Лекції	Семінари	СРС	Всього
1.	Тема: Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця. Гіпертензія та артеріосклероз. Гіпертонічна хвороба та симптоматичні артеріальні	2	2	4	8

	гіпертензії.				
2.	Тема: Системні хвороби сполучної тканини з аутоімунізацією: ревматизм, системний червоний вовчак, ревматоїдний артрит, системна склеродермія, дерматоміозит, хвороба Бехтерева. Хвороби ендокарда та міокарда: кардіоміопатії, ендокардити, міокардити, набуті вади серця	2	4	8	14
3.	Тема: Церебро-васкулярні хвороби. Постреанімаційна енцефалопатія та синдром смерті мозку. Пухлини центральної нервової системи (астрогліальні, олігодендрогліальні, епендимні, нейрональні, менінгеальні), черепних і параспінальних нервів.	2	2	6	10
4.	Тема: Захворювання органів дихання. Хвороби стравоходу, шлунка та кишок. Хвороби печінки, жовчовивідної системи та підшлункової залози. Хвороби нирок.	2	4	6	12
5.	Тема: Загальні поняття інфекційної патології людини. Класифікація інфекційних хвороб. Кишкові інфекційні хвороби.	2	2	6	10
6.	Тема: Вірусні повітряно-краплинні інфекції. ВІЛ-інфекція та СНІД. Сказ. Рікетсиози. Пріонові інфекції.	2	2	6	10
7.	Тема: Туберкульоз. Сепсис. Особливо небезпечні (конвекційні, карантинні) інфекції. Сифіліс.	2	4	6	12
8.	Підсумковий контроль				2
	Всього	14	20	42	78

ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

Лекція 1. Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця. Гіпертензія та артеріолосклероз. Гіпертонічна хвороба та симптоматичні артеріальні гіпертензії.

Лекція 2. Системні хвороби сполучної тканини з аутоімунізацією: ревматизм, системний червоний вовчак, ревматоїдний артрит, системна склеродермія, дерматоміозит, хвороба Бехтерева. Хвороби ендокарда та міокарда: кардіоміопатії, ендокардити, міокардити, набуті вади серця

Лекція 3. Церебро-васкулярні хвороби. Постреанімаційна енцефалопатія та синдром смерті мозку. Пухлини центральної нервової системи (астрогліальні, олігодендрогліальні, епендимні, нейрональні, менінгеальні), черепних і параспінальних нервів.

Лекція 4. Захворювання органів дихання. Хвороби стравоходу, шлунка та кишок. Хвороби печінки, жовчовивідної системи та підшлункової залози. Хвороби нирок.

Лекція 5. Загальні поняття інфекційної патології людини. Класифікація інфекційних хвороб. Кишкові інфекційні хвороби.

Лекція 6. Вірусні повітряно-краплинні інфекції. ВІЛ-інфекція та СНІД. Сказ. Рикетсиози. Пріонові інфекції.

Лекція 7. Туберкульоз. Сепсис. Особливо небезпечні (конвекційні, карантинні) інфекції. Сифіліс.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця. Гіпертензія та артеріолосклероз. Гіпертонічна хвороба та симптоматичні артеріальні гіпертензії.

2. Системні хвороби сполучної тканини з аутоімунізацією: ревматизм, системний червоний вовчак, ревматоїдний артрит, системна склеродермія, дерматоміозит, хвороба Бехтерева. Хвороби ендокарда та міокарда: кардіоміопатії, ендокардити, міокардити, набуті вади серця

3. Церебро-васкулярні хвороби. Постреанімаційна енцефалопатія та синдром смерті мозку. Пухлини центральної нервової системи (астрогліальні, олігодендрогліальні, епендимні, нейрональні, менінгеальні), черепних і параспінальних нервів.

4. Захворювання органів дихання. Хвороби стравоходу, шлунка та кишок. Хвороби печінки, жовчовивідної системи та підшлункової залози. Хвороби нирок.

5. Загальні поняття інфекційної патології людини. Класифікація інфекційних хвороб. Кишкові інфекційні хвороби.

6. Вірусні повітряно-краплинні інфекції. ВІЛ-інфекція та СНІД. Сказ. Рикетсиози. Пріонові інфекції.

7. Туберкульоз. Сепсис. Особливо небезпечні (конвекційні, карантинні)

інфекції. Сифіліс.

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧІВ (СРС)

1. Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка.
2. Поточний контроль на семінарських заняттях
3. Опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять.

Рекомендована література

Базова

1. Струков А. І. Патологічна анатомія: підручник : пер. з рос. / А. І. Струков, В. В. Серов. - 4-е вид.. - Х. : Факт, 2004. - 864 с.
2. Шлопов В. Г. Патологічна анатомія : підручник / В. Г. Шлопов. - Вінниця : Нова Книга, 2004. - 768 с.
3. Струков А.И. Патологическая анатомия: учебник / А. И. Струков, В. В. Серов. - 5-е изд., стер. - М.: Литтерра, 2010. - 880 с. : ил.
4. Гасюк А.П. Загальна та спеціальна патологічна анатомія (рейтингова система): навч. посіб. / А. П. Гасюк [та ін.]. – Полтава: Українська медична стоматологічна академія, 2004. - 309 с.
5. Синельников А. Я. Атлас макроскопической патологии человека. — М.: РИА «Новая волна»: Издатель Умеренков, 2007. — 320 с: ил.
6. Пальцев М. А. Атлас по патологической анатомии. / М.А. Пальцев, А. Б. Пономарев, Берестова А. В. – М. Медицина, 2007. – 432 с: ил.
7. Клатт Э. Атлас патологии: пер с англ. / Э. Клатт. - Элби СПб, 2010. – 532 с.
8. Патологічна анатомія: Підручник / Струков А.І., Серов В.В. / Пер. з рос. 4-го вид., стереотипне. – Х.: Факт, 2004. – 864 с., іл..
9. Патоморфологія: нац. Підруч. / В.Д.Марковський, В.О.Туманський І.В. Сорокіна П20 та ін., за ред. В.Д.Марковського, В.О.Туманського. — К.: ВСВ «Медицина», 2015 — 936с. кольор. вид. ISBN 978-617-505-450-5
10. Сорокіна І.В. Pathological anatomy. Патологічна анатомія: Підручник для студентів / І.В. Сорокіна, А.Ф. Яковцова. - Х. : Факт, 2004. - 648 с.: іл.
11. Sorokina I.V. Lectures in Pathological anatomy / I.V. Sorokina, A.F. Yakovtsova. – Kharkiv: Tornado, 2000. – 254 p.
12. Kumar V. Robbins Basic Pathology / Kumar V., Abbas A.K., Aster J.C. – Canada: Elsevier Health Sciences, 2013 – 910 p. 13. Edited by John M. Kissane. The C.V. Mosby Company. – Toronto – Philadelphia, 1990. – 2196 p.
14. Thomas C. Macropathology / Thomas C. – Toronto, Philadelphia: V.C. Decker Inc., 1990. – 355 p.
15. Thomas C. Histopathology / Thomas C. – Toronto, Philadelphia: V.C. Decker Inc., 1989. – 386 p.

Допоміжна

1. Патологічна анатомія (загальнопатологічні процеси) /В.М Благодаров, П.І. Червяк, К.О. Галахін, Л.О. Стеченко, В.А Діброва, МБ. Хомінська, М.А Конончук (за ред. В.М Благо дарова та П.І. Червяка). –К.: Генеза, 1997.
2. Автандилов Г.Г. Основы патологоанатомической практики. Руководство. М: РМАПО, 1994.
3. Лекции по общей патологической анатомии (общий курс). /Под ред. В.В. Серова, М.А Пальцева - М: Медицина, 1996.
4. Лекции по патологической анатомии болезней (частный курс) /Под ред. В.В. Серова, М.А Пальцева - М: Медицина, 1996.
5. Серов В.В., Ярыгин Н.Е., Пауков В.С. Патологическая анатомия. Атлас. -М: Медицина, 1986.
6. Серов В.В, Дрозд Т.Н, Варшавский В.А, Татевосянц Г.О. Руководство к практическим занятиям по патологической анатомии. - М: Медицина, 1987.
7. Цинзерлинг А.В, Цинзерлинг В.А. Патологическая анатомия. - СПб, СОТИС, 1996.

Інформаційні ресурси

1. Веб-сайти університетів та електронні ресурси мережі «Інтернет»
2. Центр тестування – база ліцензійних тестових завдань «Крок-1»
3. Елементи: Новості науки [http //elementy.ru/](http://elementy.ru/).
4. <http://library.med.utah.edu/WebPath/webpath.html>
5. <http://www.webpathology.com/>
6. <https://www.geisingermedicallabs.com/lab/resources.shtml>